

TIDEVARVET

den 13 December 1930 innehåller:

Rätt till arbete.
Ledande artikel.

En ohövlighet.

Om striden vid Kungl. Dramatiska Teatern.

Fram till adolescentiden.
Ur *Charlotte Böblers* bok
Ungdomskrens själsliv.

Realistiska idealister.

Bokanmärkingar av *Mia Leche.*

En banbrytare.

Till *Adolf Loos'* testidnadsdag
av *Elsa Björkman-Goldschmidt.*

Göteborgs H. S. B. fem år
av *Svea Olson.*

Konsten att välja.

Från *le Corbusiers* skrifter.

Näktergalen och den konst-
gjorda fågeln.

Gerda Lundequist läser till musik en
saga av *H. C. Andersen.*

Vi gör vårt bästa.

Om en pojklubb i Norrköping.

Giv våra barn hem

av *En Moder* ur arbetarläsen.

Till Tidevarvets postprenumeranter att observera.

På det att Tidevarvet utan avbrott
skall komma till Eder från 1931
års början, uppsjuk icke att in-
sända till Ett postkontor närstunda
prenumerationsblankett, vederbörligen
ifylld. Prenumerationspriset
är som förut 6 kr. pr år. För den
som föredrar att prenumerera halv-
årsvis medför detta icke som förut
någon förhöjning i priset, som sl-
hunda för halvår blir 3 kr.

Presentkortet rekvireras på Tide-
varvets expedition, Slussplan 1-3,
STOCKHOLM 2.

För all rekvisition från expediti-
onen erinras om

Tidevarvets postgronummer

1544

En del av upplagan följes av en
bilaga.

Inför Tidevarvets 1931.

Inför årsskiftets allvar har Tide-
varvet åter på hjärtat ett ord till
sina läsare. Tidevarvet har alltid
— så långt det
varit oss möjligt
från vår utsikts-
punkt och med
vårt lästränkade
sidantal — velat
följa och spegla
tidens rörelser
och söka tyda
dem i deras sam-
manhang med
varandra och med
framtiden. Tide-
varvet har tagit
upp de frågor,
som enligt vår
mening varit de
angelägnaste för
ansvarskännande
medborgare att fatta ståndpunkt
till, för att så vitt möjligt föra in
sina synpunkter i diskussionen och
vid avgrändarna.
Tidevarvet stöder sig på något

parti. Den kallar sig en radikal
politisk tidning. Den utgår från
medborgarstaten som skall erkänna
gift. Den får icke försvankas av
makt- och klassintressen. Den måste
omsättas till verklighet på samhälls-
livets olika områ-
den.
Har Tidevarvet
haft något att sä-
ga Eder under den
längre eller kort-
are tid Ni känt
det? Tag då även
för det kommande
året del av och
stöd dess sträv-
anden. Och glöm
heller ej present-
kortet för dem Ni
tror skulle vilja
göra Tidevarvets
bekantskap.
Under den tid
som gått ha vi
känt kontakten med våra läsare ökas.
Det är på denna kontakt vi bygga
då vi nu, efter ännu ett år av erfa-
renhet, snart gå att börja vår nionde
årgång.

PRESENTKORT

1931

Det dimhöljda Europa.

Av *Elin Wägner.*

Det vore mycket roligt om man
kunde rapportera uppklämmande vä-
der nu till jul över Europas politiska
himmel. Men det högsta man kan
säga är att diskussionen är mycket
livlig över rustning och avrustning,
över politiska kombinationer och
rykten men även över uppdrag att
avvärja det hotande kriget man ta-
lar om.
Det värsta med denna diskussion
är dock att det icke är någon sådan.
Från lägret där man tror på säker-
het genom rustning, komma oför-
änderligt gamla argument likt pro-
jektiler över i fredsläget, och om
pacifisterna komma med nya upp-
slag och planer bli de aldrig upp-
tagna till diskussion. Det är på för-
hand klart att de måste tystas eller
stampas ner.
Frankrikes krigsminister i den
förra och nuvarande ministären

Maginot höll för något mer än en
vecka sedan ett fredstal där han åter
talte om att den säkraste fredsga-
rantien låg i kedjan av gränsbefäst-
ningar mot Tyskland som nu »full-
bordas under så gynnsamma om-
ständigheter». (Vilka?) Samma dag
talar Poincaré som vanligt till vete-
ranerna om att de måste vara vak-
samma så att segen inte rycks dem
ur händerna. Man kan alltså ännu
tala om seger i Europa.
När fransmännen tala om fred,
mena de säkert fred, åtminstone i
Europa om också inte i Indokina.
Men när ryssarna samtidigt hålla
försvarsskras och tala om självför-
svar mot hotande kombinationer av
emigrantrysar, hemliga sabötoer
inom landet samt franska och eng-
elska generalstabar, vad mena de då?
Man skratrar i Europa mer eller
mindre tvunget åt det dåligt under-

rättade ryska folket, som tar dylika
historier på allvar. Men innan man
skratrar, får man ändå komma ihåg
att om ryska ledningen diktar denna
historia, så har den stult den ur den
verkliga historien för föga mer än
tio år tillbaka, då Frankrike och
England stödde de ryska emigran-
terna med folk, skattuskap och
framförallt med pengar. Att det är
sant, vet ryska folket eftersom de
slagits med emigrantgeneralerna
själva. Och det ger en viss trovär-
dighet åt alla avslöjanden i den
igen, om falska eller förstorade. Den
som varit i elden, tror på röken för-
stås.
Vi ha förut redogjort för Eng-
lands hållning vid den sista förber-
dande avrustningskonferensen och
för den kris som därför uppstått
med Tysklands ombud. Under de
fortsatta förhandlingarna har det

Den halta flickan.

Memoarer kunna skrivas på många
olika sätt. Marika Stiernstedt till exem-
pel har sitt för sig. Hon berättar om
sin gröna ungdom utifrån sin nuvarande
objektiva värdering av vad som kan vara
kultur-, litteratur- och personhistoriskt
intressant däri. Hon tar väl vara på allt,
vilket läsaren med tacksamt blick konsta-
rerar, när han märker hur mycket han på
det sättet fått reda på om en värld som
icke var hans egen. Puck Munthe har
åter sitt sätt, men det kan man icke re-
kommendera till efterföljd. Det kan lyc-
kas för en fåfång egocentriker, tack vare
sin skicklighet och sin charmant mask
som underdöktor, att tjuga publiken, men
skulle han bilda skola, blev den samma
demaskerad och utkörd.

Selma Lagerlöf åter har sitt sätt för
sig. När hon skildrar sina barndomsår
på Märbacka i den nu utkomna boken
Det barns memoarer gör hon en roman av
dem. Den tidiga Selma, som tänkes
berätta sin historia på sitt sätt, med sitt
språk och ut från sin föreställningsvärld,
blir en liten romanfigur, som visserligen
är nära släkt med den viktiga doktor
Lagerlöf men som denna icke helt iden-
tifierar sig med. Inlet av vad förlåt-
liran vet, när hon sextio år senare sit-
ter på Märbacka och skriver ut memo-
arerna kommer fram i skildringen, åtmin-
stone icke direkt. Lilla Selma berättar
att hon anser ett stort, vitt herrgårdshus
med »skiffertak och ett förnäsk som små
kan dansa i, då det är ledigt, vara det
finaste hon vet, men hon tillägger icke
tänk om jag då kunnat ana, att jag en
gång skulle få bygga mig ett Märbacka
efter min barndoms drömmar.

Hon berättar om sitt tidigt mogna
beslut att signa livet åt att skriva roma-
ner, men utan att låtsas om, hur hon sedan
verkligen satte det i verket. Det är in-
tressant att få höra att detta beslut mo-
nade samma dag som hennes första gu-
vernants meddelade henne, att den mera
erfarna efterträdaren förklarar lilla
Selma vara ett mycket vanligt barn utan
något som tydde på författarbegävnin-
g.
I historien om den lilla halta Selma,
som gävt ett dyga för att hon måste fara
på bal, och sedan fick sitta hela tiden,
kommer det tydligt fram att ett väjs-
starkt barn, då det är stängt från den
lätta fotens triumfer, koncentrerar sig på
att vinna ersättning på annat håll. Be-
tydelsen av just den lilla flickans hålla är
säkert stor för svenska litteraturen.

Kapitlet om kortspelet avslöjar den
överskådande hemligheterna, att flickan
Selma anser sig igen en avgrund av
ondska inom sig med slenniga odjur,
som började röra på sig den gången
då hon förtorade i priffie och i fullt ra-
seri, mot bättre vetande anklagade sina
medspelar för falskspele.

Sedan dess tillät hon sig icke mer att
blot om ...

Med en utomordentlig medvetenhet och
viljestyrka tyckes barnet ha format sin
karaktär och sin livsdrift efter de hän-
delser som mötte henne tidigt i livet.

På Märbacka äro Lofnant och fru La-
gerlöf medepunkt i en stor krets av
barn, ständigt familjesfärer, annan släkt,
guvernant, husmanssell, tjänare och fa-
rande främmande. Man ser det patriar-
kaliska familjelivet mycket klart för sig
i en rad avsnitt, vart och ett sammanhål-
let kring en minnesvärd händelse. Sel-
mas morbror har köpt en gift fru på ett
kafé och får därför en misgärnad kung
av guvernanten som ålskar honom. Lof-
nanten firar födelsedag, blir sjuk eller
faster Nana berättar gamla historier.

Det lustiga är att fast man vet hur det
går för huvudpersonen i romanen är man
lika ivrig att få höra henne själv berätta
fortsättningen.

Devinç.

konsum

gröna bilar med
goda bullar

AR PRODUCERAT I DE TROPISKA HOGLANDERNA OCH
SAMMANSATT AV DE YNGSTA OCH SPADASTE SKOTTEN
Å THEBUSKEN

TIDEVARVET

REDAKTIONSKOMMITTÉ:
Elin Wägner,
Elisabeth Tamm,
Ada Nilsson,
Honorable Hermetin.

REDAKTÖR:
Carin Hermelin.

ANSVARIG UTGIVARE:
Ada Nilsson.

Utkommer varje helg till lördag.
Slussplan 1-3, 2 tr., Stockholm.
Tel. N. 48 42, 182 43.

TANDLÄKARE

Tandläkare

Folke Jakobsson

(Medl. av Sthlms tandl-förening)
Sturegatan 10 (höra. av Humlegårdsg.)
Mottaga. enl. översensk. pr. tel.
O. 503. 4 tr. (hiss).

Tandläkare T. Lagerholm

Tandklinik

Dröttningsg. 50 (vid Klarabergsg.)
Högmoders utrustning. Röntgen.
Skilda behandlingsrum.
Endast legitimerade tandläkare.
BILLIGT TANDVÅRD
Öppet 9-7, lörd. 9-4. Tel. 4 48

ADVOKATER

Ledamöter av Sveriges Advokatsamfund

Eva Andéns Advokatbyrå

Inneh. : Eva Andén.
Ledamot av Sveriges Advokatsamfund
Herluegatan 14 (f. d. L. S. Vattug.)
Tel. 75 75, 75 76
STOCKHOLM
Specialitet: Familje- och arvskaver,
Brottdedningar och testamenten, förvaltningsuppdrag. Även skriftliga förfrågningar.

Advokat Hugo Lindberg

Ledamot av Sveriges Advokatsamfund
KUNGSÖGATAN 6, STOCKHOLM
Tel. 147 90, 24 24

Alma Axelssons FÖRLOSSNINGSHEM

LINNÉGATAN 19

Mottager inackord. Även för längre tid.
Trygg och ogen. välräk.
Tel. 778 24

Gymnastikdräkter

av trikk till alla åldrar, av tyg på beställning. Stort lager av N. F. K-livstyketter för barn och vuxna.

Promenadskodon, bredare o. smalar, med och utan klack, finnes och kan beställas i

Anna Ahlströms

Manufaktur- och Sybehörsaffär
GOTGATAN 95. Tel. 56, 31 184

Så ledigt skall tårna ligga i skon.

Olga Elmdahl

MODEMAGASIN
Kungsgatan 53. Tel. 108 51
STOCKHOLM

La fleuriste

6 Malmförgsgatan 6
Tel.: Norr 62 96, 25.

Den 13 dec. 1930.

Rätt till arbete.

I Soc.-Dem. framställdes häromdagen »en värdjan till de gifta kvinnorna för de arbetslösa». Där omtalades den extra arbetskraft, som ställs in inom affärsvärlden på grund av julhandeln och man påtalar den låga avlöning som ett sådant arbete ofta betingar. Orsaken härtill anses vara, att många, som inte direkt äro beroende av sitt arbete, önska förtjåna en penning till julens utgifter, och man utpekar då särskilt de gifta kvinnorna. De skola avstå från denna förtjänst till förmån för de arbetslösa, det är orätt att beröva dem all julglädje, det är hårt värdt på julkvällen ryckt ur munnen på sig av sådana, som icke direkt lida nöd.

Redan Sofokles skrev:
»Du, som hör till värd jordeskäfte, medan du äro i världens strövar, ej jag prisar ditt öde sällits!»

Och livets sorg och människornas grymhet, lidandet och nöden sprida alltjämt sina skuggor över tillvaron. De stora motsatserna framhålla ännu skarpare kravet på ansvar. Och det är inte underligt, om de arbetslösa känna en viss bitterhet mot det samhälle, som förvandlat julens budskap om evigt ljus och frid till en jätte-reklam för minuthandlare, som med alla medel vill upppegga en köpstark njutningslystnad.

Oaktat det fruktansvärda allvar situationen innebär, är det inte utan ett leende — fast vemodigt — som man erfar samhällens sätt att reagera. Man värdjar till de gifta kvinnorna. Deras är alltså skulden, hos dem ligger möjligheten att råda bot. Vanaas makt försvillar omöndet. Man behöver inte gå så långt, att man söker arbetslöshetens orsaker i den ekonomiska krisen, vilken återigen har sina rötter i världens ålder! Vi kunna bara fråga, varför skulle just de gifta kvinnorna inte få arbeta? För att de inte lida nöd, säga man. Det må lämnas därhän. Men är det skälet, då borde ingen, man eller kvinna, som äger förmögenhet, få arbeta, så länge där finns arbetslöshet. Det är konsekvensen. Arbetet blir då endast den medelösa möjlighet att livnära sig, arbetet i sig självt blir ingenting. Och det är ohälsöbart. Låt oss alla äga rätt till arbete! Men låt oss arbeta för ett samhälle, som förverkligar den rätten.

Frisinnade Kvinnors Riksförbunds

ordinarie Centralstyrelsemöte äger rum i Stockholm **lördagen och söndagen den 10-11 januari 1931.**

SÖDERMANLANDS

ENSKILDA BANK

DEPOSITIONS. KAPITAL. & SPARKASSERÄKNING
mot högsta gällande ränta.

Solidarisk Bank. Orinjad 1865.

Göteborgs H. S. B. fem år.

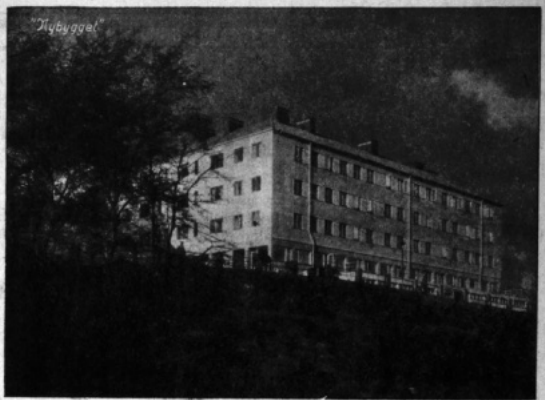
Hyresgästernas Spar-kasse- och Byggnads-förening har i Göteborg ej verkat mer än 5 år, men på denna tid hunnit uppföra ej mindre än 10 kvarter med sammanlagt 900 lägenheter. Denna förening, i dagligt tal kallad HSB, uppför som bekant smålägenheter med en av hyresgästerna sparad liten summa som grundplåt och ett stort lån av staden, som gör bygandet av dessa stora hus till en lyckad verksamhet.

Femårsdagen firades med att inbjuda en del intresserade att se HSB:s senaste fastigheter, som den första oktober i år togs i besittning av alla sina hyresgäster. Kvartret heter Nybygget och ligger uppe i de s. k. Masthuggsbergen, som ge en vid utsikt över Göteborgs hamn och bakom blånande berg.

På vägen upp går man förbi dessa i Göteborgs försädrar så vanliga hus, som på slutet av 1800-talet byggdes mest för lägenheter på ett rum och kök. Är det ej betecknande för den tiden att på trähus med av anspråkslösa utrymmen sattes maskinsirade bräder över och under fönstren, meningslösa påhäng, som ingen haft

En ohövlighet.

Vi tala om världsteatern för att få en åskådlig bild av den mångskiftande tillvaron. Och den institution, som kallas Kungl. Dramatiska teatern, har väl tillkommit för att ge svenska folket, närmast huvudstaden, en sammanfattning av de tilldragelser, som där utspelas av olika karaktärer och temperament. I dagarna har allmänheten fått bevinna ett improviserat drama, framfört bakom kulisserna med teaterchefen Wettergren och premiäraktören Anders de Wahl som innehavare av huvudrollerna. Några andra skådespelare, en regissör och en styrelse utgöra bakgrunden. Stycket handlar om ett gräl mellan två herrar, som båda anse sig »sja rätta». En mycket vanlig företeelse, som i sig själv inte ådager sig någon särskild uppmärksamhet. Det är bara ett uttryck i en av de långa skrivelseerna, som vi fästa oss vid, det av teaterchefen ofta upprejade ordet »disciplinär». Vi först, att det betecknar välbehaget över en viss maktfullkomlighet, d. v. s. den begränsade makt, som måste användas på en yttre tillhyggen för att döja något, som den saknar. Vi se genast för oss en skolmästare med pekpinne på katedern i en småbarnsklass, en gammaldags skolmästare, som inte hunnit följa med den nyare pedagogikens uppfostringsmetoder. Är det en skådespelare på den stora

glädje av att göra? Husen se också trista och tunga ut.

Jag kom fram till Nybygget och fick en känsla av befrielse. Ljus, klar och ren reser sig den stora byggnaden från en avsats i berget. De långa horisontala linjer, som bildas av de många fönstren, äro på några ställen avbrutna av trappfönstrens vertikala linjer, väggarnas gråvita bräder ligga i varannan våning vägrätt, i varannan lodrätt — det är all dekoration. Men man står inför något, som i all sin enkelhet är vackert och gör en glad. Proportionerna ha klarhet och behag.

På gården, som begränsas av de tre stora byggnadslängorna, möts man ju av en väldig majoritet av fönster, men därför har man också en stor och ljus gård, en trevlig gård, där soptunnorna gömma sig bakom en mur som småningom nog får klängväxter och där marken ordnats för plantering mellan de stenar, som fått bli kvar av berggrunden.

Byggnaden har ritats av den unge schweiziske arkitekten Roth (en elev av Le Corbusier) och fru Ingrid Wallberg, som särskilt intresserat sig för köken och fått fram förtärliga typer, som på oämligt utrymme ge en inventös och genomlukt inredning liksom god belysning. HSB:s byggnadschef herr Ture Blomqvist har byggt huset och när vi gå omkring i lägenheterna påpekar han bl. a. hur den minsta typen: 2 rum, minimitök och badrummunnas på samma golytta som gamla lägenheter med sitt rum och kök. Husmodern är nöjd med det lilla kök, där hon har all inom räckhull och ständigt varmt vatten. Hyran för denna lägenhet är 61,50 pr

världsteatern, som vänder sig mot en annan enligt hans mening underordnad skådespelare! Eller är det chefen för Kungl. Dramatiska teatern, som så tilltalar en konstnär av rang, vars roller han dock icke kan spela — alldeles oberoende av vem som för övrigt »har rätt!» I vilketdera fallet som helst blir helhetsintrycket för den oängående allmänheten, hur till synes formell klumpighet — här adjectivet disciplinär — fördrår svaghet och enbart verkar som — en ohövlighet.

S. E. F:s Stockholmsavdelning

ELDBEGÅNGELSEBYRÅN

SVEAVÄGEN 25, 2 tr. (hiss)

Öppet 10-4.

Lördagar och helgdagsaftnar 10-2.

Norr 22 80 för eldbegångelser, urnor och kolumbarierischer.

Norr 22 80 för upplysningar och medlemsanmälningar.

Engångsavgift 10 kr. för begravningsförskräd 5 kr.

Krenatorer i Stockholm, Göteborg, Örebro och Helsingborg.

mån, efter en insats i byggnaden av 1,050 kr.

En annan typ här i rum, kammarer och så stort kök, att där finnas både matbord och symaskin. Den största typen har 1 rum, 2 kammarer och minimitök. Dess hyra är 85,50 pr mån. och den har fordrat en insats av 1,400 kr. Till varje lägenhet hör badrum, vilket var och en bör kunna förstå att en kroppsvårdare behöver bättre än någon annan. I hyrona ingår värme och varmvatten till diskbänkar, tvättställ och badkar hela året samt en mindre del för successiv kapitalbildning.

Man visade oss pannorna, som sprida sin värme till elementen i hela huset, tvättstugan med sina lättanvända, tystgående maskiner och — rummet intill — torställen, som behändigt sköts fram. Man kan här på 4 timmar tvätta och torka en tvätt, som fört beräknats ta två dagar.

En liten trevlig lunch av endast råkost — om man undantar kaffe! — bjöds i ett stort rum, avsett för att Nybyggets folk där skall kunna ha sina fester.

Till slut vandrade man ännu högre upp i det bebodda berget, kom till en plats alldeles vid Göteborgs vidsträckt folkpark, Slottsskogen, och med en utsikt, än ställigare än Nybyggets, en utsikt över havet.

Här samlades man för att se det första språnghuset till den byggnad HSB närmast får färdig.

Svea Olsen.

Trötta fötter behöva stödjas.

Låt inte ett par värande trötta fötter förstöra julglädjen utan prova ut ett par fotstöd, som stöder fötterna på ett mjukt och behagligt sätt.

Ni kan med fullt förtröende vända Er till vår Wizard-fotstöd och låta hägne dels närmare via Er det lätta, böjiga Wizardfotstödet av handvalda läder och dels tala om för Er hur det verkar.

Fotstödlisten, som kostnadsfritt står till Er tjänst med råd och upplysningar, träffas dagligen mellan 10-12. 1-5 e. m.

Bestäm Er för redan i dag att tala med fotstödlisten!
Inna trötta fötter i jull
Wizardod. Tel. Norr 316 03.

Lagermans

Kungsgatan 4, andra huset fr. Sturepl.

Konsten att välja.

Från Le Corbusiers skrifter.

Funktionalismen är ju det namn Sverige givit den bekanta internationella rörelsen inom arkitekturen. Det har blivit ett slagord och det är lätt att se vad rörelsen vill. Den är ju så enkel. Men alla ha ej lätt att uppfatta själva innebörden i det enkla.

Den franskspråkiga arkitekten är **Le Corbusier**, som väl är funktionalismens främste förtäppare, har i ett par tånehärböcker formulerat sina tankar och strävanden och formulerat dem i en så klar, koncise och enkel stil, att de verka som teser. Det har därför varit frestande lätt att göra en del utdrag ur hans böcker. Ärens nye, *Architectures* och *L'art décoratif d'aujourd'hui*, jag ämnar utdragat i översättning och hoppas att de ge den klara belysning över det av allt modernare, utan förståelse, och väsentliga, ge något av den stigande kraft, som jag, trots invändningar, är tacksam att ha förnunnat i böckerna.

Karin Teget.

Arkitekturen är ett av människans mest tragande behov, därför att huset alltid varit det oombärliga.

Ursprungliga formerna äro vackra former, därför att de klart låta sig läsas. Man använder sten, trå, cement, man gör hus, palats, man konstruerar. Uppfinningsformerna arbetar.

Men plöjsligt är det något som tar mitt hjärta, som gör mig gott; jag är tyckt, jag säger: »Det är vackert». Detta är arkitektur. Konsten är där.

Mitt hus är praktiskt. För det har jag att tacka ingenjörerna liksom för järnvägarna och telefonerna. Mitt hjärta är ej berört.

Men marurarna höja sig mot himlen på ett sätt att jag blir röd därav. Jag känner avskiset. Den är snål, brutal, välgående eller världslig. Stenarna säga mig det. De låsta mig vid denna plats och mina ögon se. Mina ögon se något som uttrycker en tanke. En tanke som föredrar sig utan ord, utan ljud, mörkbart genom geometriska former, som stå i proportion till varandra. Dessa proportioner ha insett att göra med något ovillkorligt praktiskt eller beskrivande. De äro en matematisk skapelse av Guds ande. De äro arkitektens språk. Med dessa material efter en mer eller mindre nyttig plan, som verkat överväldigande, man har byggt upp något, som rört mig. Det är arkitektur.

Den arkitektur, som är aktuell, arbetar med bestånden, det vanliga, vardagliga hus, som behövs för nationellmänniskor. Den låter palatsen falla. Det är ett tidstreck.

Det standardiserade är en frukt av logik, analys och samvetsgrant studium. En stor epok har nyss börjat. En ny anda finns.

Industrin, inträngande som en flod, vilken flyter mitt öde, för till oss nya verktyg, lampor för denna nya epok, livad av en ny anda.

Den stora industrin blir samskildt sig med byggen och tillverkar sina delar till hus.

Huset skall inte mer vara så tungt och kraftigt att det gör ansträng på att trossa seklen, det skall inte vara praktfullt för att verka rikedomens, det skall vara ett verktyg liksom automobilens blivit ett verktyg.

Fram till adolescentenstiden.

Ur Charlotte Bühlers bok, Ungdomens själsliv.

En ny instinkt vaknar med puberteten. Där den omedelbart är så utpräglad och så bestämt inriktad som hos primitiva folk, för den också omedelbart gossen och flickan samman. Nästan utan att välja riktar sig denna kärleksinstinkt på första bästa exemplar av det motsatta könet. Ju mindre några själsliga strängar vibrera med, desto mera ohämmat härskar ögonblickligen denna könsdrift. På högre kulturståndpunkt är könsdriften inte med ens färdigtbildad och beredd till funktion. I stället framträder den ganska oklar och mångskiftande, splittrad på olika riktningar, ja, verkar i omvänd riktning, tills den efter lång utveckling blir *älmedveten*. Men i det ögonblicket är bekandets tid kommen med inre rörelse.

Det är alltså av betydelse att den för full utveckling erforderliga långsamtperioden kommer till full mognad. När den uttebrar och i stället övergårngen från barn till mognad i hastigt förlöpp befästes i kroppsliga realiteter, kommer kulturutvecklingen till korta. Ty icke genast måttad lära, utan en lång period av osämlad lära driver fram intresset för kulturella värden, för naturkonst och vetenskap, driver till att sätta sig ideella mål, som leda utöver vad drifteln begär.

Låt oss göra detta rent pedagogiskt klart: När pubertetsstidens oro kommer över det hittills i sitt inre lugna barnet, störst är mycket tyret invant tillammans. Måstadsföreläsa låter det sig drivas hit och dit, utan att förstå sig själv. Men nu finns det två vägar att gå, vi kunna kalla dem

Varje varares första instinkt är att skaffa sig ett bo. De olika klasser, som verka i samhällen ha icke mer något lämpligt hem, varken arbetaren eller den intellektuelle.

Lösningen på den sociala jämvikten, som rubbas i vår tid, är en byggnadsfråga: arkitektur eller revolution. För sig är outbränd. Man går under i lögnen.

Lör var det dekorerade föremålet sållsynst och dyrbart. Nu finns det i massor och billigt. För fans det en mängd av enkla föremål och de vora billiga, än äro de sållsynst och dyra. — Fabriken har fördel av att betala en dekorator för att vilja bort bristerna i sina varor, förtaga materialets tillfällighet och distrahera sigat.

Inte bara detta överflöd av falsk rikedom är något orent, utan framförallt är böhelsen att dekora allt omkring sig något falskt och förvänt.

Befrielse från det överflödiga vi ha omkring oss, skall lämna ett tomrum, ett tomrum, som skall skapa denna lysnad, som är gynnös för det inre arbetet. Konsumverket skall där finna sin atmosfär. Genom att ej stora denna atmosfär, skall man visa den vördnad man är skyldig konsten.

Klargöra för sig vad som är överflödigt är det som tjänar till intet. Allt vad som väcker och beverer gör tjänst. **K**ulturar är ett resultat av kraften att välja.

den yttre och den inre. På den första nämnda får motståndslösheten breda ut sig över hela människans. Utan att hålla sig själv i tygeln och utan att tillåta någon som helst auktoritet att göra det låter man sin oro rasa ut, vild, på — släpper på alla nya känslor och föreställningar, söker upp bjärta upplevelser, bjärta intryck och kommer aldrig till sig själv. På den andra vägen däremot öppnar sig då och då ett lyckligt ögonblick, som innebär möjlighet till lysnande, till stillhet, till uppmärksamhet. Ögonblick, då ett intryck, det må vara från naturen eller från konsten eller från kärleken, för ett ögonblick stannar driftens oro och rastlöshet och i stället länkar uppmärksamheten in på det egna jaget. I dessa lyckliga ögonblick följs alltså nya möjligheter i den mänskliga tillvaron: stämningssupplever, personliga upplevelser. Och samling, självbehärskning blir åter en möjlighet.

Båda vägarna ha sina faror. — När det motståndslösa sällt leva ut sig själva hotar att ta överhand, måste en uppfostrare försöka bringa sin skyddslin till medvetenhet. Om ett förskräckande förrändande skall kunna undvikas, måste en jagupplevelse äga rum — för att åstadkomma självsänkning och ge utgångspunkter för en medveten självupplever.

Den snirre vägen har också sina faror. — När det inte leds till ett fortsatt dubbelhelt, den numera så vanliga personlighetskyllingen. Lika nödvändig och önskvärd som väntningen mot den egna inre världen är, lika farlig kan den bli, om den unga människan lämnas åt sig själv. Jag tror mig kunna räkna de föräldrar och uppfostrare, som under denna omvandlingsstad på rät sätt taga notis av sina skyddslinjer. — Den omedelbara följden av vad som händer under denna tid är ett *dubbelhelt*, som den unge börjar föra. Här är å ena sidan yttervärlden, å andra sidan en inre värld, här nykter vardaglighet med kall logik och realitet, där hemlig fridag, fantasifylla drömmarier, önskaningar, begärser, djärva planer. Här klart dagsljus, där hemlighetsfull skymning. I det inre byggs en egen värld, alldeles bredvid den omgivande. Mitt i vardagens larm, med skola och arbete, går en varsele omkring som har upplevt sig själv som något helt annat än det lekande, skolarbetande, mångsysslande barnet. Hur hårligt är det inte att få sitta sig lös från omgivningen och bygga på denna andra värld. I en nykter, ovänlig och hård omvärld är detta nyupptäckta rike en skatt, som vi inte här beröva en ungdom. **M**an mån *måde vara medveten om farorna, måste lära känna den unga människan och komma henne till mötes. Arbetslust och den hos ungdomen så ofta klandrade bristen på energi äro de alltför näriggande följder, som måste övervinnas. Och ännu bättre tänkligare är det om den *valkande**

sinnligheten ger fantasien fria tyglar.

Det är bara en vän eller en dyrt kär människa som skulle förmå att upplysa och ordna detta böljande kaos, att framma självsänkning och värda all ädel grodd, att ur all ändamålslös önskan och längtan lå fram en målmedveten vilja, riktad mot höga ideal. — I allmänhet blir det äldre människa — om hon kan finnas — som mest osjälvisk kan höra på och har mest erfarna råd.

Men aldrig bör drömmen om den fjärrvägna vännen. — Redan i 14—15-årsåldern kan man som en blid den tanken lysa fram, att man måste hålla sig ren och fri för att stå redo för den stora kärleken. Mer och mer träder denna inställning segrande fram — och bryter till sist igenom i ungdomstiden, adolescence, men då med en helt ny karaktär. Nu har det sinnliga förmått sig med det själsliga och den stora längtan efter komplettering blir gripar.

Så ha vi hunnit fram till ungdomstidens längtan, som är helt olika mot övergångstidens. Under mångskiftande strider tar människans själsligt-kroppsliga enhet gestalt. Dessa luktande sidor, som under övergångsåren utvecklade sig skilda från varandra, mötas nu och ta sig uttryck i fullständigt andra former än i övergångsårens längtan.

V. Upplevelse.

I sin första stämningssuppleverse förnimmer sig den unga människan för första gången medvetet, liksom hon i jagupplevelsen för första gången får *vara* något om sig själv.

Man tar ofta och med en särskild tonvikten notfördelen om *upplevelse*. Spranger anser att därmed ofta inte menas något annat än ett slags impressionistisk upplattning. Och ofta är det nog så. Men icke enligt ordets ursprungliga och djupa mening. *Upplevelse är den medvetna människans erfarenhet, upplevelsen är en djup och medveten erfarenhet av själsliga förlöpp.* Under allt använtande, uppmärksam och långsamt kan man uppleva en stämning, en bok, ett konstintryck, naturen, en smärta, en lycka. Man ger sig helt *med sitt hela väsen, odelat, oavkortat*. Vad som först kom över en omedvetet, blir *svårhelt* och *indrucket i sin fulla betydelse och sitt fulla djup*. Här ligger motsatsen till ett hastigt impressionistiskt uppfattande och det därmed förbundna hastiga intellektualiserandet av ett intryck. I upplevelsen ligger också en motsats till den färdighet som vinnes ur allt yrkesarbete, färdigheten att forstast möjligt avfärda alla intryck, att hastigt angöra varom en beröer, rör sig och lika hastigt bestämma, ordna upp, utnyttja. *Upplevelsen* står också i motsats till barnets sätt att i lekena låra intryck till intryck utan att dröja någonstans. **D**en *allt mera sållsynst kraften* att ge sig helt *då ett intryck*, att hålla det kvar, att *innetigt tillägna sig det* — allt detta ligger i *upplevelsen*, som så skarpt skiljer sig både från leken och från ett yrkesmässigt upplattande av användbara fakta. Upplevelsen betyder en *samerkan från människans hela inre*, en samverkan av alla annars isärsträvande funktioner — den betyder *insatzen av hela personligheten*. Det är detta som är det betydelsefulla i varje mognadstid, dessa möjligheter till

Årets mest berömda bok:

”Nora Houltz humor, medkänsla och varsamma ömhet gjuter ett betagande skimmer över hennes nya roman

En kvinnas hand har slagit mig

Man känner sig gripen, men ej nedtryckt och förlamad, man känner sig road och luttrad och nästan böjd för att försöka bli en bättre människa.»

RAGNAR SJÖBERG Svdvenska Dagbladet.

Berömd i

Dagens Nyheter, Stockholms Dagblad, Svenska Dagbladet, Nya Dagligt Allehanda, Stockholms-Tidningen, Göteborg Morgopost, Reformatorn och Ny Tid för

mästerlig teckning av mannen-advokaten, hullstran och barnen samt för dess ställsamma humor och dess varma förståelse.

4:e uppl. S. 75, inb. 8 kr. Prentad 10 kr.

HÖKERBERGS

samling, till ifråvändhet, till utveckling och utbredande av det *inre livet*. Adolescensen, då för första gången den fulla medvetenheten utpräpar samtidigt med full kraft och frimodighet att taga emot, är upplevelsernas benäddade tid. Den första kärleken är blott en och också den viktigaste av dessa upplevelser. Ty den är det verkliga och hela svaret på, i den motpolen till den rastlösa längtan, som bröt fram med pubertetsiden.

Men också annat blir i adolescensen till upplevelse. Framförallt naturen. Och jämte naturen böcker, och konsten. Intrycken bli såldant djupa och genom sin friska kraft så beständiga, att alla senare förleknas fortare. — Den djupa lycka, med vilken adolescensen kan uppleva lyrik, kan i senare år förstås endast av de därför särskilt begåvade.

Men den starkaste upplevelsen blir dock *människorna*. Icke endast som den som säker komplettering är den unga människan nu inställt mot

Vi stå till tjänst

<p style="text-align: center;">BAGERI</p> <p style="text-align: center;">H-T</p> <p style="text-align: center;"><i>Hummelgårds-gat.</i></p> <p style="text-align: center;">Bageriet</p> <p style="text-align: center;">Tel. Nr 33</p> <p style="text-align: center;">BARNEKIPERING</p> <p style="text-align: center;">Helles Barnekipering</p> <p style="text-align: center;">Sveavägen 108</p> <p style="text-align: center;">(norr om Stadshuset)</p> <p style="text-align: center;">Tel. Vasa 72 32</p> <p style="text-align: center;">Välsortert lager.</p> <p style="text-align: center;">Egna tillverkningar.</p>	<p style="text-align: center;">BEGRAVNINGSBYRÅ</p> <p style="text-align: center;">A.B. Begravningsbyrå</p> <p style="text-align: center;">STÅNDRÅD</p> <p style="text-align: center;">—</p> <p style="text-align: center;">»Juktations- och Begravningsbyrå och här för de lägsta priserna.</p> <p style="text-align: center;">4 KORNHAMNSTRÖG 4</p> <p style="text-align: center;">Tel. 40 81, 40 82.</p> <p style="text-align: center;">BOKBINDERI</p> <p style="text-align: center;">C. J. Pählmans Bokbinderi</p> <p style="text-align: center;">Inneh.: C. D. CARLSSON</p> <p style="text-align: center;">Specialit.: <i>Hämbanden hand för offentliga och privata bibliotek i Humana priser!</i></p> <p style="text-align: center;">Sergelgatan 4 — Stockholm</p> <p style="text-align: center;">Telefon 96 84</p>	<p style="text-align: center;">MÅLARSKOLA</p> <p style="text-align: center;">Atelier Modern</p> <p style="text-align: center;">Etablerad 1915.</p> <p style="text-align: center;">UTLÅNDSKA METODER.</p> <p style="text-align: center;">Porlins- och Sidenmålning, oljemålnary och goummålning.</p> <p style="text-align: center;">Nybrogatan 44, ö. 78. Bagarn Ström.</p> <p style="text-align: center;">OPTIKER</p> <p style="text-align: center;">Glasögon Optiker BJÖRNO</p> <p style="text-align: center;">58 ODENGATAN 58 (vid Odengatan)</p> <p style="text-align: center;">Enda apotek i Vasastaden.</p> <p style="text-align: center;">OBS! SVENSKA AFFÄRSMETODER.</p>	<p style="text-align: center;">SANGKLÄDER</p> <p style="text-align: center;">SANGKLÄDER</p> <p style="text-align: center;">Filter, Tackor, Madresser, Fjäder, peina från 2.25, 1/2, Dun fr. 6 kr.</p> <p style="text-align: center;">EMELIE BLOMGREN</p> <p style="text-align: center;">Döbelingsgatan 46 • Tel. N. 156 60</p> <p style="text-align: center;">STOCKHOLM</p> <p style="text-align: center;">TVÄTTINRÄTTNING</p> <p style="text-align: center;">NORRMALMS SLIPERI</p> <p style="text-align: center;">Regelingsg. 92 — Tel. 147 87</p> <p style="text-align: center;">Ujfar sköping av alla slags</p> <p style="text-align: center;">Saxar, Knivar, Kirurgiska Instrument etc.</p> <p style="text-align: center;">Noggrant arbete! Humana priser!</p> <p style="text-align: center;">LUNDA Tvättnätning</p> <p style="text-align: center;">Telefon: Drottningholm 20 och 150.</p>
--	--	---	---

Elisabeth Bergstrand-Poulsen
HISTORIER OM GAMLA MÄNNISKOR OCH UNGA
 Häft. kr. 6.75, inb. 8.50, halvf. band 17:—

Gurli Hertzman-Ericson
Den tysta gatan
 Häft. kr. 5.75, inb. 7.50.

Elisabeth Högström-Löfberg
Den hårda rutan
 Häft. kr. 4.75, inb. 6.25.

NORSTEDTS

Näktergalen

och den konstgjorda fågeln

Stockholm har åter fått höra Gerda Lundequist. Hon var Konserthörsningens gäst i söndags och läste Andersens saga Näktergalen med musik av Winternitz. Fru Lundequist har förut läst den fem gånger i Göteborg och två i Malmö. Nu i Stockholm! Och en enstämning press omtalar en storartad succés, vilket ytterligare understryker därigenom att recitationen upprepades på onsdag vid Konserthörsningens abonnemangsafton.

Gerda Lundequist förde oss till sagans värld. Där berättade hon för oss om kejsaren av Kina, som ville höra näktergalen sjunga, men sedan fick en praktfull konstgjord fågel, prydd med guld, silver och ädla stenar och som kunde sjunga samma stycke hur många gånger som helst, bara han blev uppdragen. Och kejsaren och heta hans hov beundrade den konstgjorda fågeln för hans sång och hans skönhet. Tills den en vacker dag gick sönder och aldrig kunde rättigt lagas. Men längre fram, när kejsaren inför dödens närhet lärde kina sin livs allvar, kom den verkliga näktergalen igen och gjorde honom trisk med sin sång genom makten av det levande i allt som är äkta.

Gerda Lundequist, vår stora tragedienne, fängslade oss med en målande och älskvärd humor för att till sist låta oss gripas av livets majestä, dess höghet, dess krav på sanning och äkthet. Vi måste både skratta och falla tårar. Hon gav oss en underbar och fulländad tolkning av den fina satiren, vars framförande för att bli en helhet ställde höga prov på hennes stora konst. Vi lyssnade beundrande till hennes djupa, klingfulla stämning, måligt av alla toner. Men Gerda Lundequist visade oss på livets stora konst. Ty hon har själens äkthet.

En banbrytare.

Med anledning av Adolf Loos' 60-årsdag den 10 dec.

Det finns olika slag av vägbyggare. Det finns sådana som kommer när utsikten är tri och okända händer redan lagt de första stenarna; det finns sådana som kommer ungefär samtidigt som, kanske lite före, den stänkande ångvävnen, bakom vilken den stora folkmassan redan kan tränga fram.

Och det finns sådana, vars händer trevar sig blodiga i tät snår, så

Adolf Loos.

dana som har anat och trott på en vidare utsikt medan den ännu var alldeles fördold och igenvuxen.

Till det senaste slaget hör Adolf Loos.

Adolf Loos är arkitekt. Han föddes i Österrike 1870 och sedan han fullbordat sina studier för han till Amerika där han i tre år arbetade som murare och möbelförare. Vid hemkomsten år 1898 började han att gå till stors mot det bestående byggnadsättet och predikade renhet i linjerna, ämnesanpassning, ändamålsenlighet. Särskilt gick han lös på alla ornament som han betecknade som förbytelse. Han fordrade i tal och skrift att hant-

Vilket?

Naturligtvis **AMAFIOR** Champoneringspulver För såväl ljusst som mörkt hår i paket à 35 öre.

verkare och kvalitetsarbetare skulle befrias från det inkompetenta förmyndarskapet som de voro underkastade av »konstnärligt tecknade arkitekter och fantiserande konst-hantverkare». — »Ornament» måste bli liktydigt med ett öknamn, ett glåpor! — Loos skrädde inte orden — men ännu mindre de veder-sakare, som från alla håll angrepp honom. Man får inte glömma att Loos verkade i Wien — barockens förlovade land — och att wienarna värjde sig mot det nya som de kände vara i antågande som mot en personlig fiende. Det hus som Loos uppförde mitt emot Hofburg, uppväckte med sin stränga, enkla fasad en sådan storm som väl sällan en byggnad åstadkommit. Men just angreppets häftighet visade att Loos — som Almqvist — hade »satt en vass värjudd på samtidens ömtåligaste nerv». — Det var mer än arkitektur. Det gällde en ny anda.

År 1913 lyckades Loos att med egna medel öppna en arkitektskola och han fick snart begränsade lärjungar och anhängare från Tyskland, Frankrike och Italien. Men så kom kriget och gjorde slut på skolan. År 1908 hade Loos blivit förhindrad att tala i tyska »Werkbund» och ännu 1918 hade inget tyskt förlag velat trycka hans skrifter, korta bitande, ofta paradoxala essayer. Kort därefter utgavs de emellerit i Frankrike — tryckta på tyska. Och i år — 1930 — ges det i Innsbruck ut en ny tysk upplaga därav under namnet »Trotzdem!» — I trettio år har Loos fått vänta innan hans omgivning var färdig att ta emot hans budskap.

I våra dar tycks oss det han ville säga så enkelt och naturligt: I förgångna århundraden har vi tagit modellerna till våra bostäder från slott och kyrkor — de lärde oss torn och

idyllen. Här skiljer sig emellerit Gurli Hertzman från sina kolleger i genren. Hon är — i den mån man skymtar hennes egna drag bakom bokens gestalter — en i ordets bästa mening modern människors, fördomsrikt, human och tolerant, så som endast den är, vilken förstår och älskar människorna. Hon är för sann för att skönlåda och hon tvekar inte att nämna tingens vid deras rätta namn. I denna bok skildrar hon en liten rädd och förtryckt flickunge, som i livets avgörande ögonblick växer med sitt lidande tills hon vågar det otroliga: att församla den räddningsplanen som räcker henne i form av ett äktenskap utan kärlek, för att välja den dubbla bördan av hårt arbete och moderskap utan vigselning.

Vid sidan av huvudmotivet, Esters historia, grupper sig i andra planet de övriga av den tysta gatans invånare. Förtjusande är framförallt bilden av sätters familjliv, lyckligt i sin ambitiösa fattigdom, tack vare glimtarna från Ellen Keys och Nietzsches idévärld och den sunda sinnligheten i en het och ärlig äktenskapslik erotik.

Man skulle bara önska att de individuella öden inte så hastigt uppslukades av skildringens breda kollektivism. Dörrarna till de låga husen öppnas på glänt men stängas alltför fort igen. Direkt öllfredsställande i sin knapphet är historien

tinna, snirklar och girlander. Vår tid vill nu ha sitt eget uttrycksfält. En ny klass — arbetets — med nya ideal har vuxit fram. Låt träet, låt järnet, låt stenen och murbruket tala för sig — menar Loos.

»Adolf Loos har givit oss den kulturella grundläggningen för modern arkitektur», skriver Wiens numera mest berömda arkitekt, professor Josef Frank, »men den är inte begränsad enbart till en modern arkitektur i våra dar utan den är så vid och omfattande att den — så som den här gäller för förgångna tider — också kommer att behålla sitt värde i framtiden...»

Förlättaren Stefan Zweig skriver med anledning av Loos' 60-årsdag: »Explosiv i sina ord — produktiv i sitt arbete, visar Loos i sina skapelser lika mycken visdom, måttfull harmoni, som i sitt sinne energisk och passionerad revolt, alltså den härliga enhet av blod och ande som ensam och allena kan frambringa liv och livaktighet...»

Elsa Björkman-Goldschmidt.

Mötesplatsen.

Göteborgsavdelningen av F. K. R.

Som ett led i det av föreningen påbörjade »svaret i jordfrågan» vilket inleddes med rektor Hermelins föredrag »Sambandet och Jorden, höll fil. kand. Gunnar Falow den 3 dennes ett införingsföredrag byggt på vissa, av medlemmarna gjorda undersökningar rörande fastighetvärdestegringen i Göteborg.

Hon gav därvid en hel del intressanta stickprov ur denna nu pågående undersökning. Bostadsfrågan följer storstaden som skuggas människans — framblott i ledarinnan — och allt efter dess olika formation utvecklar sig också frågan. Bland mängden av sifferexempel och

Mia Leche:

Realistiska idealister.

Gurli Hertzman-Ericson: Den tysta gatan. Norstedts förlag.

Waldemar Hammenhög: Esther och Albert. Natur och Kultur.

Gurli Hertzman-Ericson och Waldemar Hammenhög, båda skildrare av småborgerlig miljö, äro vad stilt och teknik beträffar varandra så olika som möjligt. På skilda vägar nå de emellerit samma mål: att lyfta vardagsidn till det lidandes allmänmänniska plan, där den triviale hantverkaren går lutrad genom självranakans skårseid och där den lilla flickan från staktarbutiken finner sitt rätta jag, sedan hon avstått från en konventionellt tillfredsställande lösning av en erotisk konflikt.

Det finns, om man vill använda en enkel och schematisk indelingsgrund, egentligen bara två novellistiska metoder: den måleriska, som framkallar syneffekter, och den som huvudsakligen koncentrerar framställningen på dialogen och på analysen av det själsliga utvecklingsförloppet. Hammenhög hör till den senare kategorien. Han är visserligen en minutös miljöskildrare, såtillvida

att han i minsta detalj räknar upp föremålen i ett rum eller namnen på de gator där handlingen försiggår. Men hans stil ger inga visuella intryck. Om vi vill läsandet av hans bok tycka oss se Mästarsamuelsgatan och Jakobsbergsgatan är det för att vi redan äro förtrogna med stadsdelens itråga, så att blotta upprepningen av topografiska fakta väcker minnesbilder inom oss. Berättelsens verkan uppås inte genom någon målande och medryckande framställning, utan först och sist genom en rent intellektuell, litet torr psykologisk analys. Det är fel när man så starkt framhåvt romanens karaktär av stockholmskildring — vad som tilldrag sig i »Esther och Albert» kunde lika väl ha utspelats i Berlin eller i Chicago.

Gurli Hertzman-Ericson däremot är — liksom Marika Stierstedt — en boren miljöskildrare. Om man beskriva ett hem så att vi se hur var och en av de olika människorna sitta, stå eller röra sig därinne. Hennes berättarkonst påverkar inte blott våra synner utan alla våra sinnen. När bokens människovärliga nordländska talar, höra vi hennes hem-

bygds sjungande dialekt i våra öron. När vi få veta att gåsen på slaktare Weises familjefest var välstekt och knaprig, tycka vi oss känna den läckert feta smaken mot vår lik, som vi förnimma de blandade odörrerna från blomsterängarna i den gamla skådespelerskans trädgård och surströmmingsångorna från fru Poppius' nordländska rit i bryggerhuset.

Om det är något man skulle vilja anmärka mot fru Hertzman-Ericson, är det att hon ger för mycket utrymme åt det måleriska. Det finns inte någon riktig proportion mellan å ena sidan bakgrundens bredd och lyfthet och å den andra sidan den extraktartade sammanfattningen av människornas öden och äventyr. Prologen utgör nästan hälften av bokutrymmet, själva dramat ges i förkortning, och svad sedan händes sammantvåres i en dialog på slutet.

Men den ojämna fördelningen av små och stora händelser får ju sitt berättigande genom boktiteln, ty den vidlyftiga prologen är just »Den tysta gatans» historia. Här, liksom i »Huset med vindskuporna», har författarinnan särskilt lagt an på att få fram den psykiska atmosfär av vilken hennes gestalter tagit intryck.

Det är ett festligt galleri av småstadstyper man möter i boken. Ett konservativt för att icke säga konservativt drag vidligger i allmänhet skildraren av den småborgerliga

idyllen. Här skiljer sig emellerit Gurli Hertzman från sina kolleger i genren. Hon är — i den mån man skymtar hennes egna drag bakom bokens gestalter — en i ordets bästa mening modern människors, fördomsrikt, human och tolerant, så som endast den är, vilken förstår och älskar människorna. Hon är för sann för att skönlåda och hon tvekar inte att nämna tingens vid deras rätta namn. I denna bok skildrar hon en liten rädd och förtryckt flickunge, som i livets avgörande ögonblick växer med sitt lidande tills hon vågar det otroliga: att församla den räddningsplanen som räcker henne i form av ett äktenskap utan kärlek, för att välja den dubbla bördan av hårt arbete och moderskap utan vigselning.

Vid sidan av huvudmotivet, Esters historia, grupper sig i andra planet de övriga av den tysta gatans invånare. Förtjusande är framförallt bilden av sätters familjliv, lyckligt i sin ambitiösa fattigdom, tack vare glimtarna från Ellen Keys och Nietzsches idévärld och den sunda sinnligheten i en het och ärlig äktenskapslik erotik.

Man skulle bara önska att de individuella öden inte så hastigt uppslukades av skildringens breda kollektivism. Dörrarna till de låga husen öppnas på glänt men stängas alltför fort igen. Direkt öllfredsställande i sin knapphet är historien om den unge baronen och en av stadens enkla döttrar — här försiggår ett självmordsförsök, ett ungt pars förening vid sjukhåden, ett giftermål, utan att man egentligen delvis någon gång/annat än själva skärförhållandet. I porträttet av den gamla skådespelerskan har författarinnan däremot inte sparat på färgerna. Denna drassiska person är visserligen inte alldeles ny i litteraturen, men hon är storartet tecknad med sina mållösa teaterreperker, sin cigarrökning och sitt dunkla förlöftna — man tycker sig se henne på scenen i Karin Swanströms skeppnad! Hon är den tysta gatans överåriga entant terrible men samtidigt berättelsens goda ängel, som leder ut liten Ester i det fria, till den bana av förnen och lagrar som blir hennes öde.

När en författare, som hitintills varit ett oskrivet blad, plötsligt slår igenom med en bok på fyra hundra sidor, vill man gärna söka efter hans andliga härstämning. Men det är inte lätt att i detta fall språ några förebilder. Waldemar Hammenhög bok liknar egentligen ingenting, som hitintills kommit ut i tryck. Rent tekniskt påminner den litet om en enda av Arnold Bennets böcker — »Clayhangers». Det finns hos Hammenhög något av den engelska för-

Vi gör vårt bästa.

Nu skall jag berätta om en pojklubb i Norrköping. Den är inte särskilt - för arbetslösa ungdom - den är väl snarare - ägnad åt i barndoms- och ungdomstid stärka sådana krafter, som om möjligt skall kunna övervinna arbetslösheten.

Klubben har vuxit upp vid Fröbelinstitutet i Norrköping, från början under högen och vård från en av dess lärarinnor, fröken Anna Holmberg. Hon har barn och ungdom mellan 7 och 17 år i sin klubb. Egentligen få de inte stanna så länge som upp till 17, men de

eller så, utan de få själva bestämma, hur de vilja ordna det för sig.

Genast när man kommer in i klubbrummet faller deras stolta och frivolna deklamationer i ögonen. På vägen står nämligen ett anslag med devisen: *Vi gör vårt bästa*. Som valspråk ha de nu *Sanning och godhet*. Och de följa de iagar, som de själva ha stiftat.

I bortre delen av klubbrummet stå hyvetjänkar, där både radioapparater och bobesögits ha sett dagen. Vid långborden är platser för två och två vid schackbräden. Men vad de egentligen syssla med under vinterkvällarna, är förberedelserna till en fest, som de hålla på våren. Varje år välja de något ämne, som de kanske ha läst om i någon spännande bok eller sett på någon film, och detta ämne studeras noggrant och omsättes så småningom till ett spel. Ett år hade de ett spel om vikingatiden, ett annat år om riddartiden, och ett tredje hette »Ostgotapoikar från olika tider», som började med ständerna — till vilken de hade fått sitt ordförord från Uraaka-pa i Heidenstams Svenska barn och deras hövdingar — och gick fram till en präktig Karl XII:s buss. När de så ha bestämt sig för ett ämne, läser fröken Holmberg för dem om kvalitärerna all möjlig litteratur just om detta och själva springa de i väg till biblioteken och snoka rida på en hel del intressanta saker. Sedan göra de dekorationer och dräkter och arbetet går undan med fart och glädje.

När de till riddarspelet skulle ha valspråk på sina sköldar, blev det huvudbry för litet var. Efter noggrant betänkande kom en och hade funnit sitt. Det

löd: *Var alltid ärligt!* Eftermycket sökande på biblioteken kom en pojke och sade till fröken Holmberg: »Äsch, fröken, jag tycker att Ivanhoe hade ett sånt dumt valspråk!»

»Jaja, vad var det för något då?»

»Å, det var namnet på Ianius!»

Under riddarspelet ville de ha en scen, där riddaren skulle vaka i kyrkan innan han drog ut i kriget. Fröken Holmberg gjorde dem föreläsningar om, att egentligen fick man inte skämta med sådana saker, och de skulle hänsäkte inte kunna vara allvariga. Men det slutade med nederlag för fröken Holmberg — som vanligt! »Kan vi inte vara allvariga?» utbrast en och kastade sig på knä framför henne med skölden upplyftad, »se här då!» och han såg hennes städigt in i ögonen. »Man kan väl tänka på Jungfru Marias tillade en annan för att tillfröja dem en övervåldigande seger. Det hela slutade med de kopierade ett litet kapell från Nyköping och spelade scenen, som blev både högtidlig och allvarig.

En gång funderade de på att spela ett Luciaspel, men ingen ville förstås vara älska, och någon flicka ville de absolut inte ha i sitt spel. Stycket blev utspjört på ett helt år, men till slut enades de, och en av pojkmarna iklädde sig

kvinnomann, så det hela slutade lyckligt — men det hade tagit rundig tid och stor övertalningsförmåga!

För pengarna, som flyta in vid festen — ett år samlade de också 30 öre i veckan — bruka de sedan företagna en resa för sått på sig något, som de tycker är särskilt intressant. Ofta göra de också excursioner i trakterna kring Norrköping, där de leva tillt- och lägerliv med Anna Holmberg mitt ibland sig som den levande och alltid livspradande själen. Hennes högsta önskan är också, att det på många ställen i Sveriges land skall uppstå sådana här små klubbar, där ungdomens intressen kan samlas och ledas, värmas och utvecklas till full blomstring under en förstående och öm hand.

Att framlägga en utopisk önskan kan säkerligen ej vara av ondo. Den skulle i det här fallet vara den, att all Sveriges ungdom böjde sig under den paroll, som Norrköpingspojkmarna med beger gjort till sin: *Sanning och godhet!* Johan Falck.

uppgifter kunde man läsa ut hurusom det under vissa förhållanden kan arta sig så, att gamla hus ge mer än nybyggen. Av denna anledning söker sig också kapitalet till spekulering i stället för husbyggnad. För sin del anslå inledningar i lösningen av dessa problem ligga i en rationalisering av byggnadsarbetet, så att i verkligen komma fram till moderna arbetsmetoder. Subvention i bredt mått i rationalisering borde med all sannolikhet kunna åstadkomma en sjunkande hyresnivå.

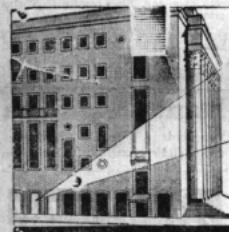
Den livliga diskussion, som därpå följde, vittnar gott om intresset för höjande frågor. Föreningen hoppas, att genom sin studierks kunna därifrån, att medlemmarna nå fram till ett bättre förstående av denna brännande fråga, än annars skulle vara fallet, och inför ett så stort komplex av frågor, som sammanhänga med våra bostadsförhållanden och allt vad därtill hörer.

Val av styrelse för det kommande arbetsåret följande.

Till ordi valdes fröken Greta Cardell. Övriga ledamöter blevo fru Rut Adler samt fröknarna Virginia Raymond, Elsa Skäringer och Sigrid Olsson. Suppleanter: fruarna Edla Hultbom och Frida Andersson. Revisorer: fröknarna Stina Lind och Selma Bergqvist med fröknarna Hanna Holmberg och Karin Freding, som suppleanter. Till suppleanter vid det kommande centralstyrelsemötet valdes fröknarna Wenzel, Skäringer och Raymond.

Sekreteraren.

Föreläsningar om Röd och handgrepp vid hemsjukvård ha hållits i Lindome av dispensärskötarens syster Lisa Hammarquist den 1sta, 2dra och 4de december, på Ekered, Andersson och Hällsaker på inbjudan av Frisnånda Kvinnor och Socialdemokratiska Ungdomsklubben. Föreläsningarna, som åtföljdes av praktiska demonstrationer, ha varit mycket instruktiva och ha emfångats med stort intresse av äldre och yngre.

SVENSKA GLASMAGASINET
Konserthuset
säljer De Svenska Kristallglasbrukens och Orrefors Bruks välkända tillverkningar till brukens egna priser.
Kungl. Hovt.

fattarnes minnötus, till synes petiga men för den slutliga upplösningen väsentliga detaljbehandling, en intensiv psykologisk penetrering, som i sina yttre reflexer tar formen av obedygliga, vardagliga händelser.

Romanmotivet såsom sådant påminner åter om tysken Georg Hermanns »Kubinken». I ena fallet är det en barbarer, i andra fallet är det glasmästare, som är huvudperson och delvis martyren i en konflikt, som skulle kunna kallas den illegitima barnafaderns tragedi. Men härvid stannar också likheten. Ty den tyska boken är en fullt avslutad satir, vädjande ömsom till läsarens löje och ömsom till hans medlidande, medan Hammenhög berättelse, ogenomskinligt neutral som den är, ingenting blottar om sin uphovsmans åsikter eller känslor.

En del recensenter ha efterlyst »humorn» i denna nya roman. Det är egentligen besynnerligt, att det bara finns två samhällsgrupper — överklass och bönder — som anses värdiga att bliva tagna på fullt allvar. En bonde kan, hur lågt hans utvecklingsstadium än må vara, ådraga sig en författarens tilläggsaktning (för att icke säga patetiska hyllning!) medan man a priori förutsätter att en småborgare, som förekommer i tryck, skall verka skrattretande. Ett bondbröllop får gärna formas till ett stycke hembygdspoesi, men om boken handlar om en

bagare som gifter sig i Småla Gränd, bör det till saken att författaren skall blinka hemligt förstånd åt läsaren, då han med affekterad saklighet beskriver en tillställning som i grund och botten förefaller honom urökiskt.

Hammenhög skildrar människorna utifrån deras egen förutsättning, deras egen fattningssvår och deras egen föreställningsvärld. Det är bokens styrka att han så konsekvent kunnat följa denna linje hela vägen igenom. När han aldrig blinkar god mening åt läsaren eller drar på munnen för egen räkning, är det förmodligen för att han inte finner det i och för sig löjväckande att vara glasmästare eller butiksbiträde. Han är helt gripen av allvaret i sin uppgift, han är ett medium genom vilket de diktade gestalterna tala.

Denne unge författare torde knappast få sin största publik bland de unga. Dessa ha i våra dagar sitt utpräglat litterära ideal, om vilket man får ett begrepp genom tidningsenquëter och uttalanden av unga litteraturforskare. Den intellektuella ungdomen är trött på l'art-pour l'art-novellistiken och den rena realismen. Den begär åter program- och tendensböcker, böcker om stora människors »bragder» eller populära handledningar i psykologi, psykiatri och filosofi. I den mån de unga ännu hålla till godo med romaner böra dessa avspegla den kamp och strid

igenom vilken människan blir livets herre.

En reflex av denna inställning till litteraturen skönjdes hos den adertonåring, till vilken jag utlånade Hammenhög bok men som vägrade läsa den, med motiveringen att detta syntes henne alltför dyrbar för att ödas bort på en djuplodning av en glasmästares själsliga affekter. Ehuru det ligger något av snobbism och inte så litet av klassbetonad väneföreställning i detta avståndtagande från det vardagliga, kan man väl förstå att ungdomens hand är draget till en bok som denna. Det är förmodligen en äldre generation, förbehåll att värmas och glädjas av detta stycke realistiskt liv, som får sitt ideella inslag genom skildringen av hur personligheten så småningom växer fram ur den till sina andliga konsistens kaotiskt lösa driftvarelser.

Boken har kommenterats så pass mycket i dagspressen, att en redogörelse för innehållet torde vara obehövlig. Om den har någon tendens, skulle denna ligga just i pilgrimsängens tillbaka till utgångspunkten för det stora missataget. Den manliga huvudpersonen har vid skiljevägen för sitt livsöde låtit sig lockas av en kvinna, medan han i själva verket älskar en annan. För att behålla fästnomen griper han till undanflykter, som så småningom utveckla sig till stora, ödesdigra lögner, vilka

i sin ordning växa till ett helt förbrytarspel av intriger och excentriska påhitt. Den för honom själv så likgiltiga handlingen grinar emot honom som ett dödskallevudvart han går. Han tvingas inse att, om han också materiellt kan undgå sina gärningars följder, så kan han inte längre slippa från sig själv. Den beskedliga stackaren reser sig och blir en man. När han håller råddningen i sin hand vill han inte längre begagna sig på den. Fullt medveten om att han dödar varje möjlighet till personlig lycka, blottar han det felsteg, vars konsekvenser han nu varken kan eller vill undfly.

Stilla, nästan omärkligt har vardagsidyllen formag sig till ett ödesdrama. Boken visar oss, vare sig författaren haft en tendens eller icke, med vilket ringa mått av dålighet vi begå våra dåliga handlingar — och hur dessa sedan komma att te sig i belysningen av sina in absurda utdragna konsekvenser. Den beskedliga glasmästaren, som inte velat göra en mask förnär, har fallit för en nyck under synnerligen förmildrande omständigheter — och när hans ödes glushug går i kris, står han där som en sol- och värman, en farlig dubbelnatur, ja, nära nog en mördare!

Men vägen går uppåt, trots allt. Berövade alla illusioner men stärkt i kunskapen om det egna hjärtats underfulla hemligheter, gå Esther och

Albert den långa vägen tillbaka till det förlorade paradiset — d. v. s. livet på tu man hand i det lilla rummet med kök innanför glasmästarkonferenssalen på Mästersamugletsplan.

Författaren har ihärdligt med material, så att berättelsen föreför en oavbruten stegring. Den är som en byggnad, hopfogad sten på sten, och varje ny iakttagelse, varje belysande detalj utgör det kitt som håller kompositionen samman. Det är egentligen bara de realistiska författarna som äro riktigt spännande. När katastrofer kommer, när det gäller om glasmästaren skall rådda sitt skinn eller sin själ — ja, då vill jag se den som kan slå igen boken utan att ha konstaterat hur det gick!

Och när man slutligen lägger ifrån sig den stora romanen, sker det med en känsla av tillfredsställelse över det visa dömslut som följdes av de författare, vilka å Natur och Kulturs vägnar belönade Hammenhög bok med förste priset i förlagets uppmarksamma romanpristävling. Det är ingen billig, briljant och lättvindig seger denne unge författare vunnit med sin första bok. Just för att romanen är en det mödosamma, årliga och talmögda arbetets seger, ger den oss rätt till det glada hoppet att vårt land i Waldemar Hammenhög fått en ny författare av vars hand vi även i framtiden kunna vänta betydande verk.

Genomsnittliga

totalupplagan på

Göteborgs-Posten

har under 5 år ökat från 23.515 ex. till 37.717 ex. En av Sveriges mest spridda dagliga tidningar!

Samarbete mellan hem och skola genom föräldraråd och föräldraföreningar.

I över 30 år har i Amerikas Första State utförts ett praktiskt och mycket aktivt samarbete mellan hem och skola. Det börjades med föräldraföreningar och fortsattes i föräldra-lärare- (Parent-Teacher) föreningar, vilka sedan samlades i en National Congress of Parents and Teachers (I U. S. A. är lärarna till utnämnda 80 % kvinnor) och nu räknar 1 1/2 miljon medlemmar. Under de senare åren har man även på detta område sökt internationell kontakt, så mycket naturligt, som även i andra länder samma tanke, samarbetskanter, tagit form både i föräldraråd och föräldraföreningar.

Föräldrarådet är kanske lättare att åstadkomma, men den enda formen utsluter icke den andra. Ett föräldraråd bör bestå av läkare, lärare och föräldrar, så att förutsättningar finnas för en allsidig omtanke om barnets väl. Själva namnet vill väjda till föräldrasinnet hos de vuxna och kan kanske därför ha en viss betydelse även det.

För något mer än en månad sedan konstiterades i Stockholm ett föräldraråd (med representer för medicin, psykiatri, psykologi och pedagogik). På dess arbetsprogram skall upptagas: upplysningsverksamhet, avsedd både för föräldrar och lärare, särskilt i psykologi (närmast barnpsykologi) samt diskussioner om välbefärliga reformer på uppfostrans och undervisningsområde. Allt i överensstämmelse med den 1927 beslutade inre reformen, med barnets harmoniska utveckling som mål och därför med samverkanssamband och koncentration i arbetet som betydelsefulla arbetsmetoder och medel.

Då jag vill flera tillfällen utförligare behandla frågan om de lättare genomförbara reformerna på undervisningsområdet, vill jag här endast nämna, att de galla ämnena: modersmålet, matematiken och de främmande språkens skrivning.

I alla dessa ämnen kräva psykologiska hänsyns förändringar, som komma att resultera i bättre kunskaper och större arbetsglädje.

Karin Hammar.

TIDEVARVET

REDAKTION: Telefon N: 48 42. Mottagningstid 10-12.

EXPEDITION: Telefon 182 43.

Kontorsid. M. 10-12 f. m., 1-4 e. m. Postgiron 15 44.

PRENUMERATIONSPRIS: För helår kr. 6:-, halvår kr. 3:-, kvartal kr. 1:50. Lösnummer 15 öre.

ANNONSPRIS: 1 text 25 öre per millimeter.

Stockholm 1930

Zetlerhand & Thelanders Boktryckeri-A.B.

Giv våra barn hem,

inte endast tak över huvudet, när de äta och sova. Utan giv dem hem, dit de samförstånd med föräldrarna kunna bjuda sina vänner till en fest eller prästand. Så slipa de det demoraliserande springet på gatorna, de många besöken på dans- och andra offentliga lokaler - dit även så många oskyldiga gå endast med tanke på att roa sig. Den delade bodstaden, enkelrummet med kokvrå, eller rum och kök, kan just ej inbjuda till fest eller förtroligt samräk en kväll, knappast en söndag. Ty på kvällen och natten skall sovas, och på söndagen arbetas i hemmet.

Giv våra barn arbete, och gör deras arbeten så pass att de kunna leva som *shedertliga* människor, göra rätt för sig, bjuda hem, tillfredsställa och utveckla även andliga behov, dit jag också räknar nöjesbehovet. Att låta ungdomen gå arbetslös eller tör en lön som åtminstone vad hundratals flickor beträffar knappt räcker till mer än hära, är ju rent samhällsvadigt. De skickas medvetet i fördärvet, och så beskär man sig över resultatet.

Lär våra barn nyheter! Både i skolan och på de så populära barnföreläsningarna & biograferna kan det inpräntas hur ruinerande spritens inverkan är för vår kropp, vår ekonomi och vårt människovärde.

Bort med stjärnkulan!

Giv våra barn andra ideal än de offentligt mindre stjärnor vars namn i världiga format lysa från tidningarnas sportsidor och vars prestationer inbringar förtäliga honorär, om vilka en människohets villgörrare, en läkare, uppfinnare eller författare aldrig vård drömma.

De unga flickorna ideal, filmstjärnorna, ha i de flesta fall ingen annan uppgift än att bära upp hyxholetter, att dansa, flirta, löjand rida och köra egen lyxbil, samt fört och främst att se söta och förföriska ut.

Lär våra barn respekt för människovärdet!

Delat inte människorna i klasser, sämre och bättre, beroende på inkomster och den standard de hålla ut. Lär dem att värde hederligt, samhällsnyttigt arbete berättigar dess utövare att räknas till den *hösta* klassen och ingen födes sämre.

Vårfor skall också både i litteraturen och överallt annars i livet värta duktig människa, varje hjältemodig handling alltså belönas med pennningar, ära och överordnade platser. Det ger en känsla av orättvisa till alla de tusenden, vars duglighet och hjältemod aldrig blir känt, uppskattat och belönat. Och det inger tanken, att pennningar och ära är det enda som är värt att eftersträva. Tusenden måste ständigt förbli bländad de små, osynliga.

Men en människa, stor eller liten, i känslan att ha fyllt sin plikt, att ha levat hederligt och redligt och att ha sin bärning tryggad är lycklig och har en lycka, som är väl värd att eftersträva.

Till sist, ett tack till Laura Petri för hennes utmärkte bok: Mätte våra lagstiftare lösa den. Och mätte fattiga och självlöslörjande, gitta och ogifta, mödrar och ensamma lå tillfälle att lösa den. Den kan bli en varning för de unga och komma oss äldre att se med mildare ögon på de olyckliga offren för människans egen, för drifver och för olyckliga omständigheter.

Modet är arbetarklassen.

TIDEVARVETS

decembernummer gratis vid nyrenumeration för år 1931. Helår kr. 6:-, halvår » 3:-. Postgiron 15 44.

DET DIMHÖLJDA EUROPA.

(Forts. från sid. 1) bara blivit värre, ej bättre. Mot Tysklands protest fastslags i det formulär för avrustning som skall framläggas för den allmänna konferensen, att en blivande avrustningskonvention *icke* skulle röra vid de åtaganden som länderna på tagit sig i tidigare existerande fördrag.

En sådan konvention gå vi aldrig in på, sade Tysklands ombud, greve Bernsdorf, som vet sitt land omgivet av militära fördrag. Sedan blev det frågan om att bestämma tiden för den allmänna konferensen. Greve Bernsdorf föreslog den 5 november nästa år, med motivering att församlingen givit i uppdrag åt kommissionen att fastställa en så snar tidpunkt som möjligt. Lord Cecil opponerade mot detta, och bestämmandet av tiden överlämnades till Rådet.

Det föllides bittra och beta ord mellan de båda representanterna, ett gräl av världshistorisk betydelse. Ju längre man uppskjuter den Allmänna konferensen, menade Bernsdorf, ju bättre tid få makterna på sig att rusta, så att de ha något på förslag, innan möjligen en överenskommelse om minskning av rustningsbudgeten kommer till stånd.

Sådant får man inte säga på en offentlig konferens, men det är nog tyvärr riktigt. På den allmänna konferensen lär man få höra militärernas representanter förklara att världen får vara nöjd om det går att stoppa den ökning av rustningarna som ägt rum de sista åren. Så har man på det viset klarat sig under någon verklig nedrustning. Men då är det tämligen säkert att Tyskland gör en drastisk gest och bryter Versaillesfördraget, under hänvisning till att det brutits från andra sidan.

Sedan äro vi där igen. Den enda möjligheten är, att ett upplock av Allmänna konferensen ger inte bara rustningsvännerna tid utan även fredsvännerna. Visserligen ha de förda den officiella mak-

ten och pressen i det land som framfört av förklarliga men icke goda skäl stå emot avrustningen: Frankrike. Men där finnas fredsvilja inom franska folket, bara man kan komma åt det. Här på bordet där detta skrives, ligger en franska lärarnas frestidning, som har en upplaga på mellan 80 och 100,000 exemplar. Detta nummer är ägnat åt det *'kemiska kriget* och bör klarläggas för denna stora grupp av lärare hur fåfänga äro Maginots gränstänstningar och hur vanmäktiga alla andra frestidsgarantier än samförstånd och grannsamja. Det är inga små pacifistredaktörer som stå för upplysningen utan vetenskapliga auktoriteter.

Under tiden fullfölja Amerikas fredsvänner sin linje att få kriget lagligt bannlyst genom internationell lagstiftning och ha nyligen uppvakt Hoover därom. Detta anses vara ett steg längre än Kelloggspakten, ty ett land kan stryka sitt namn från en överenskommelse, men en lag kan aldrig förklaras ogiltig av den som bryter den.

Också en annan, ganska djärv plan existerar bland den grupp, som övre fram Kelloggspakten, och det är att göra en kampanj för att Amerika skulle skriva ner sina fordringar på de allierade, mot det att dessa ginge med på nedrustning. Detta skulle då kunna betydning en lättad av de tyska betalingarna, ty Tysklands europeiska fordringsägare skulle knappt kunna bära sig åt som den eländige i Nya Testamentet, han som gick sina stora skulder efterkänkta, och fick direkt och krävde sin gäldenär. Man minns hur det gick honom! Detta att köpa Europas nedrustning för pengar låter som en bra amerikansk idé. Men den är ett utslag av den stämning, som mer och mer griper de icke apatiska inom folket, att nu är läget sådant att det land, som vill freed, måste göra en stor handling som renser atmosfären.

Det är inte bara över Belgien det ligger en giftidoma. Den är i allra högsta grad symbolisk utom det det har den denna underliga karaktär av förebud eller varning, som små händer ibland ha, vilka bereda väg för de större. *Elin Wägner.*

smak- och luktnerverna signalera: "harmoniskt" kaffe

Vi äro av naturen utrustade med 4 olika slag smaknervor, som lätta om i stånd att avgöra, hur en sak smakar. Lakten spelar därvidlag också stor roll. Vi tycka, att något smakar godt, om det påverkar de olika organen i synsinnans riktning. K. F:s kaffe är sammansatt just så, att det ger en harmonisk helhetsverk. Därför dricka allt flera kooperativas kaffe

Råd och Rön

HAMORRHOLDER

Omedelbar lindring. Ett stort antal kliniker i utlandet använda utesultande detta medel. 100-tals läkareinty. Pris i apotek 2,95 kr. tub. Enkeltanvändning medföljer. Generallagert för Skandinavien MEDISANA, Malmö.

"Deras verkan

var överraskande god. Trötheten försvann rätt snart och arbetsförmågan ökades betydligt. En känsla av arbetsglädje och välbefinnande bestod sig" skriver bl. a. en känd kontraktsprost och hovpredikant om Sanokapslarna.

Intresserar Eder snabbast och trolldärligaste sättet att eråna fullkomlig nerv- och muskelfraft, energi och arbetsförmåga, samt att undgå värtrötter, sömnlöshet och kraftnedslutning, begär prospekt och intyg ang. Sanokapslarna. Sändas gratis och franko.

A.-B. SANOKAPSLAR - Helsingborg

Drick Ram lösa Vårt lands mest naturligt alkaliska vatten

En trött husmor stärks och fröjas av Jordenmoderlössen I DOZA A. N. Själs- och energis. Hver 100 g 10 öre.

Badinrättningen Tel: 56 330 56

Badinrättningen Tel: 56 336 30